

תנ"ך

הוראות

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון	–	(24x2)	–	48 נקודות
פרק שני	–	(24x1)	–	24 נקודות
פרק שלישי	–	(16x1)	–	16 נקודות
פרק רביעי	–	(12x1)	–	12 נקודות
סך הכול	–			100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום.

מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.

ד. הוראות מיוחדות: (1) אין להעתיק את השאלה; יש לכתוב את מספרה בלבד.

(2) התרכזו בנושא. שימו לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.

הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – בראשית (48 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 1–3 (לכל שאלה – 24 נקודות).

בכל שאלה שבחרתם, ענו על כל הסעיפים (לכל סעיף – 8 נקודות).

1. קראו **בראשית**, פרק כ"א.

א. (1) קראו פסוקים א'–י"ד.

על פי פסוקים אלה, מיהו הבן שנוסף למשפחת אברהם, ומיהו הבן שעזב אותה? בססו את תשובתכם על הכתוב.
(4 נקודות)

(2) קראו פסוקים א'–ד'.

בפסוקים אלה מודגש שה**הבטחה של ה' והצו של ה'** התממשו. בססו קביעה זו על הכתוב, והסבירו את תשובתכם.
(4 נקודות)

ב. (1) על פי המסופר, ישמעאל היה בן ארבע-עשרה או שש-עשרה בזמן שהתרחשו האירועים המתוארים בתחילת פרק כ"א. ציינו פרט אחד המתואר בפסוקים י"ד–י"ז, והסבירו מדוע הוא אינו הולם אדם בגיל זה. (4 נקודות)

(2) קראו פסוקים י"ד–כ"א.

נראה כי עזיבת ישמעאל את בית אביו סייעה לו להפוך מילד לאדם בוגר. הביאו ראיה אחת לכך מן הכתוב, והסבירו את הראיה. (4 נקודות)

ג. קראו **בראשית**, פרק כ"א, פסוקים י'–י"ד וגם **בראשית**, פרק כ"ב, פסוקים א'–ו'.

יש הטוענים כי בשני הקטעים נרמז על מאבק פנימי של אברהם בין רגשותיו כאב ובין ציות לצו האל. הוכיחו טענה זו על פי כל אחד מן הקטעים. בססו את דבריכם על שני הכתובים.

2. קראו **בראשית**, פרק מ"ב, פסוקים א'–כ"ד.

א. קראו פסוקים א'–ו'.

(1) הסבירו מדוע האחים יורדים למצרים. בססו את דבריכם על הכתוב. (4 נקודות)

(2) לדברי יעקב, מהי הסכנה הצפויה למשפחה, שכדי למנוע אותה עליהם לרדת למצרים? בססו את דבריכם על הכתוב.
(4 נקודות)

ב. קראו פסוקים ז'–ט'.

(1) השורש המנחה בפסוקים אלה הוא נ-כ-ר. מה הן שתי המשמעויות המנוגדות של השורש בפסוקים אלה?
(4 נקודות)

(2) הסבירו כיצד החזרה על השורש מדגישה את המתח במצב המתואר בפסוקים אלה. (4 נקודות)

ג. (1) קראו פסוקים א'–ד' וגם **בראשית**, פרק ל"ז, פסוקים א'–ג'.

על פי המסופר בשני הקטעים, ההתנהגות של יעקב, אבי המשפחה, כלפי בניו לא השתנתה. הסבירו ובססו קביעה זו.
(2 נקודות)

(2) קראו פסוקים כ'–כ"ב וגם **בראשית**, פרק ל"ז, פסוקים י"ח–כ"ה.

אף על פי שההתנהגות של אבי המשפחה לא השתנתה, תגובת האחים על התנהגות זו השתנתה. הסבירו מהו השינוי, ומה לדעתכם גרם לשינוי בתגובת האחים. בססו את דבריכם על שני הכתובים. (6 נקודות)

3. קראו **בראשית**, פרק מ"ה.

א. קראו פסוקים א'–ח'.

(1) הביאו מן הפסוקים האלה שני פרטים המתגלים לראשונה לאחים. (4 נקודות)

(2) קראו פסוק ו' ופסוקים ט'–י"א.

הסבירו מדוע הפרט שיוסף מגלה בפסוק ו' יכול לסייע לו לממש את תוכניתו בנוגע למשפחתו. (4 נקודות)

ב. קראו פסוקים ד'–י"ג.

(1) קראו פסוקים ד'–י'.

בדברי יוסף בפסוקים ה'–ט' הוא מזכיר כמה פעמים את אלוהים.

יש הטוענים שהוא עושה זאת מתוך רצון להאדיר את עצמו, ויש הטוענים שהוא עושה זאת דווקא מתוך רצון

להצטנע. הסבירו את שתי הטענות האלה על פי הפסוקים. (4 נקודות)

(2) קראו פסוק ט' ופסוק י"ג.

איזו מן הטענות שבתת-סעיף (1) אפשר לבסס על דברי יוסף בפסוקים אלה? נמקו את תשובתכם. (4 נקודות)

ג. (1) קראו פסוק כ"ד ואת פירוש רש"י על פסוק זה.

"אל תרגזו בדרך [...] לפי שהיו נכלמים, היה דואג, שמא יריבו בדרך על דבר מכירתו, להתווכח זה עם זה ולומר על ידך נמכר [...]".

על פי פירוש רש"י, הסבירו מה היה החשש של יוסף שמפניו הוא הזהיר את אחיו. (4 נקודות)

(2) קראו גם **בראשית**, פרק מ"ב, פסוקים כ"א–כ"ב.

על פי המסופר בפסוקים אלה, האם החשש של יוסף בנוגע לאחיו היה מוצדק? נמקו את תשובתכם, ובססו אותה

על הכתובים. (4 נקודות)

פרק שני – שמות (24 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 4-5.

בשאלה שבחרתם, ענו כל כל הסעיפים (לכל סעיף – 8 נקודות).

4. קראו **שמות**, פרק י"ט.

א. קראו פסוקים א'–י"א.

(1) על פי פסוקים ג'–י', הסבירו כיצד נמנע המגע הישיר בין ה' לעם. (4 נקודות)

(2) על פי פסוק י"א, מהו השינוי שיחול ביום השלישי? (4 נקודות)

ב. קראו פסוקים י"ט–כ"ה וגם **שמות**, פרק כ', פסוקים א'–ב'.

(1) על פי פסוקים י"ט–כ"ה, נראה כי ה' תקיף בדעתו שמשו ירד מן ההר. בססו קביעה זו על ראיה אחת מן הפסוקים,

והסבירו את הראיה. (3 נקודות)

(2) קראו גם את המדרש שלפניכם.

"[...] ביקש הקדוש ברוך הוא ליתן עשרת דברות, היה משה עומד מצידו (לצידו), אמר הקדוש ברוך הוא: [...] אנוכי ה' אלוהיך.

הם אומרים: מי אמר, הקדוש ברוך הוא או משה?

אלא ירד משה, ואחר כך אני אומר אנוכי ה' אלוהיך".

(**שמות רבה**, פרשת יתרו, כ"ח, ג')

על פי המדרש, הסבירו מדוע ה' תקיף בדעתו שמשו ירד מן ההר. (5 נקודות)

ג. קראו פסוקים ה'–ו' ואת הדברים של הרב יוסף צבי קרליבך שלפניכם.

"רעיון הבחירה פסול, כשהעם הנבחר דורש לעצמו פריבילגיות, זכויות יתר. אנחנו כעם נבחר, אומרים שנבחרנו לשם

קבלת עול מצוות". (מאתר תנ"ך ממלכתי)

(1) על פי דברי הרב קרליבך, הסבירו מתי רעיון הבחירה פסול, ומתי רעיון הבחירה ראוי. (4 נקודות)

(2) קראו גם **עמוס**, פרק ג', פסוק ב'. האם אפשר לבסס את עמדתו של הרב קרליבך גם על דברי עמוס?

נמקו את דבריכם. (4 נקודות)

5. קראו **שמות**, פרק ל"ד, פסוקים א'–ט"ז ופסוקים כ"ז–ל"ה.

א. קראו פסוקים י'–ט"ז.

ציינו התחייבות אחת של ה' לעם ישראל והתחייבות אחת שה' דורש מן העם.

ב. (1) קראו פסוק כ"ט וגם **שמות**, פרק ל"ב, פסוק י"ט.

בקטעים האלה מתואר משה היורד מהר סיני לאחר קבלת לוחות הברית.

מהו השינוי שחל במשה בין הפעם הראשונה שירד מהר סיני ובין הפעם השנייה שירד מן ההר? (3 נקודות)

(2) קראו פסוקים י'–י"ב וגם **שמות**, פרק ל"ג, פסוקים א'–ג' ופסוק ט"ו.

לאיזו בקשה של משה ה' נענה, וכיצד יכולה היענותו להסביר את השינוי שחל במשה? בססו את דבריכם על הכתוב.

(5 נקודות)

ג. קראו פסוקים ו'–ז'.

(1) בפסוק ז' מתוארות תכונות האל. באילו מן התכונות בא לידי ביטוי היותו אל "רחום וחנון ורב חסד", ובאילו מן

התכונות בא לידי ביטוי היותו רודף אמת וצדק? (4 נקודות)

(2) קראו גם **יואל**, פרק ב', פסוקים י"ב–י"ג. מדוע יואל משמיט בדבריו את היותו של האל רודף צדק ואמת?

נמקו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (4 נקודות)

פרק שלישי – נושאי הבחירה (16 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 6-10.

ענו על סעיף א חובה (8 נקודות), ועל אחד מן הסעיפים ב-ג (8 נקודות).

שיבת ציון

6. קראו עזרא, פרק ג'.

ענו על סעיף א – חובה.

א. (1) על פי פסוק ז', הסבירו מהו מעמד המדיני של בני ישראל בתקופה שעליה מסופר בפרק. (4 נקודות)

(2) מה בני ישראל חוגגים על פי פסוקים א'-ו', ומה הם חוגגים על פי פסוקים ח'-י"ג? (4 נקודות)

ענו על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. קראו פסוקים א'-ז'.

(1) על פי פסוק ו', מדוע קשה לקיים את החגיגה באותה הדרך שהייתה נהוגה בימי בית ראשון?

הביאו שתי ראיות מפסוקים א'-ז' המלמדות שעל אף הקושי הזה, בני ישראל משתדלים לקיים את החג על פי המסורת. הסבירו כיצד כל אחת מן הראיות מלמדת על השתדלותם. (5 נקודות)

(2) קראו גם תהלים, פרק קכ"ו, פסוק א' ופסוקים ג'-ו'.

עם איזה קושי נוסף נדרשו בני התקופה להתמודד? בססו את דבריכם על הכתוב. (3 נקודות)

ג. (1) יש הטוענים כי הבכי הנזכר בפסוק י"ב נבע מציפייה של הבוכים שלא התגשמה. הסבירו מה הייתה הציפייה, וכיצד זהות הבוכים יכולה לבסס טענה זו. (4 נקודות)

(2) קראו גם חגי, פרק ב', פסוקים ג'-ה'. הסבירו כיצד התמודד חגי עם הציפייה של בני דורו. (4 נקודות)

נביא ונבואה

7. קראו ירמיה, פרק ל"א, פסוקים י"ד-כ"ט.

ענו על סעיף א – חובה.

א. (1) קראו פסוקים י"ד-י"ט.

אל מי מופנית הנבואה בפסוקים אלה, ועל איזה מאורע מן העבר היא רומזת? (3 נקודות)

(2) קראו פסוקים י"ז-י"ט.

הסבירו מדוע דברי ה' בפסוק י"ט מספקים מענה הולם לדבריו של אפרים בפסוקים י"ז-י"ח. (5 נקודות)

ענו על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. (1) קראו פסוקים כ"ו-כ"ז וגם ירמיה, פרק א', פסוק י'.

בפרק א' מוטל על ירמיהו לנבא שני סוגי נבואות.

ציינו מה הם שני הסוגים, והסבירו איזה סוג של נבואה בא לידי ביטוי בפרק ל"א. (4 נקודות)

(2) קראו פסוקים כ"ב-כ"ד.

הביאו דוגמה אחת לדרך שבה בא לידי ביטוי סוג הנבואה הזה במישור הלאומי ודוגמה אחת לדרך שבה הוא בא לידי ביטוי במישור האיש. (4 נקודות)

ג. קראו פסוקים כ"ח-כ"ט.

(1) מהו השינוי שיחול בתורת הגמול שעליו מנבא ירמיהו? (3 נקודות)

(2) קראו גם איכה, פרק ה', פסוק ז'.

על פי פסוק זה, הסבירו מהי התפיסה של העם שבגללה נדרש השינוי בתורת הגמול. (5 נקודות)

חוק וחברה

8. קראו **דברים**, פרק כ', פסוקים י'–י"ח.

ענו על **סעיף א** – **חובה**.

- א. (1)** בפסוקים י'–י"ז מוזכרות דרכים שונות שבהן יש לנהוג כלפי תושבי העיר בזמן מלחמה. הסבירו **שני** גורמים המשפיעים על הבחירה בדרך שיש לנהוג בה כלפי תושבי העיר. (4 נקודות)
- (2)** קראו פסוקים י'–י"ב. הצויים בפסוקים אלה אינם מעודדים מלחמה. בססו קביעה זו באמצעות שורש החוזר שלוש פעמים בפסוקים. הסבירו את דבריכם. (4 נקודות)

ענו על **אחד** מן הסעיפים ב–ג.

- ב. (1)** קראו פסוקים י"ז–י"ח. הסבירו את הנימוק להחרמת עמי כנען. לדעתכם, האם הנימוק מצדיק את החרמת עמי כנען? נמקו את תשובתכם. (4 נקודות)
- (2)** קראו גם **דברים**, פרק ו', פסוקים י"ד–ט"ו. יש הטוענים כי פסוקים אלה יכולים להצדיק את החרמת עמי כנען. הסבירו טענה זו, ובססו אותה על הכתוב. האם לדעתכם הטענה משכנעת? נמקו. (4 נקודות)
- ג.** קראו פסוקים י'–י"ח ואת דברי הרמב"ם שלפניכם. "אין עושין מלחמה עם אדם בעולם עד שקוראין לו לשלום - אחד מלחמת הרשות ואחד מלחמת מצווה, שנאמר: 'כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום' (דברים כ', פסוק י'). אם השלימו וקיבלו שבע מצוות שנצטוו בני נח עליהן - אין הורגין מהן נשמה והרי הן למס, שנאמר: 'יהיו לך למס ועבדוך' (פסוק י"א)".

(הרמב"ם, **משנה תורה**, הלכות מלכים ומלחמות, פרק ו', הלכה א')

- (1)** הסבירו את הפירוש של הרמב"ם לפסוקים י'–י"א. (4 נקודות)
- (2)** האם פירושו תואם את פשט הכתוב? נמקו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (4 נקודות)

מזמורי תהלים

9. קראו **תהלים**, פרק קכ"ב.

ענו על סעיף א – **חובה**.

א. (1) הביאו ראיה אחת המעידה שמחבר המזמור אוהב את ירושלים וראיה אחת המעידה שהוא רוצה בטובתה, והסבירו כל אחת מהן. (4 נקודות)

(2) חיבור המזמור מיוחס לדוד. מהו הקושי העולה מפסוק א' בנוגע לקביעה זו? (4 נקודות)

ענו על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. קראו פסוקים ד'-ט'.

(1) הסבירו שניים מן התפקידים שממלאת ירושלים על פי פסוקים ד'-ה'. (4 נקודות)

(2) יש הטוענים ששלום בירושלים מעניק גם שלום אישי לתושביה.

הוכיחו טענה זו על פי הכתוב. (4 נקודות)

ג. עופר בורין במאמרו "כעיר שחוברה לה יחדיו – תהלים קכ"ב" (bina.org.il 929), עוסק בשאלה באיזה חיבור מדובר בפסוק ג' במזמור זה. לדבריו, לחיבור זה ארבעה היבטים: חיבור בין כל שבטי ישראל, הרמוניה בין המשפט ובין הממשל, שלום בעיר הנובע משלווה של כל תושביה ושלום מבחינה צבאית-מדינית. בחרו בשניים מן ההיבטים האלה, וציינו כיצד הם באים לידי ביטוי במזמור.

ספרות החוכמה – הרהורים על החיים

10. קראו **איוב**, פרק ל"ח, פסוקים א'–כ"ו.

ענו על **סעיף א** – **חובה**.

א. במענה ה' לאיוב יש רמיזות שנועדו להעביר לו מסר.

(1) קראו פסוקים ח'–י"א.

ה' בדבריו על מעמד הים רומז לאיוב גם על מעמד האדם.

הסבירו את ההקבלה בין מעמד הים ובין מעמד האדם ואת המסר לאיוב העולה ממנה. בססו את תשובתכם

על הכתוב. (4 נקודות)

(2) קראו פסוק כ"ו וגם **בראשית**, פרק א', פסוקים כ"ו–כ"ח.

הסבירו את ההבדל במעמד האדם בין הקטע **מבראשית** ובין פסוק כ"ו, וציינו מה אפשר ללמוד מן ההבדל הזה.

(4 נקודות)

ענו על **אחד** מן הסעיפים ב–ג.

ב. קראו פסוקים א'–ה' וגם **איוב**, פרק י"ג, פסוקים כ'–כ"ב.

בפרק י"ג הביע איוב חשש מן המפגש עם ה' וציפייה למפגש זה.

האם **החשש והציפייה** התגשמו על פי פרק ל"ח, פסוקים א'–ה'? נמקו את דבריכם, ובססו אותם על **שני** הכתובים.

ג. (1) בפסוקים א'–ה' השורש י-ד-ע הוא שורש מנחה.

הסבירו מהו המסר העולה בפסוקים אלה מן החזרה על שורש זה.

(4 נקודות)

(2) קראו את דברי סוקרטס (פילוסוף יווני מן המאה החמישית לפנה"ס) שלפניכם.

"החוכמה האמיתית והיחידה היא לדעת שאתה לא יודע כלום". (מתוך ויקיטקסט)

האם התובנה של סוקרטס דומה למסר של אלוהים לאיוב או שונה ממנו? נמקו את דבריכם, ובססו אותם

על הכתוב. (4 נקודות)

פרק רביעי – קטע להבנה ולניתוח (12 נקודות)

ענו על סעיף א חובה (7 נקודות), ועל אחד מן הסעיפים ב-ד (5 נקודות).

11. קראו דברי הימים ב, פרק י"ז.

- א וימלך יהושפט בנו
 ב תחתיו ויתחזק על-ישראל: ויתן-חיל בכל-ערי יהודה
 ג הפצרות ויתן נציבים בארץ יהודה ובערי אפריס אשר לכד
 ד אסא אביו: והי' ה' עִם-יהושפט כי הלך בדרך ד'ויד
 ה אביו הראשנים ולא דרש לפעלים: כִּי לאלהי אביו דרש
 ו ובמצותיו הלך ולא כמעשה ישראל: ויכן ה' את-
 ז הממלכה בידו ויתנו כל-יהודה מנחה ליהושפט ויהי-לו
 ח עשר וכבוד לרב: ויגבה לבו בדרך ה' ועוד הסיר את-
 ט הפמות ואת-האשרים מיהודה: ובשנת שלוש
 י למלו שלח לשריו לבן-חיל ולעבדיה ולזכריה ולנתנאל
 יא ולמכיהו ללמד בערי יהודה: ועמהם הלויים שמעיהו
 יב ונתניהו וזבדיהו ועשהאל ושמרימות ויהונתן ואדניהו
 יג וטוביהו וטוב אדוניה הלויים ועמהם אלישמע ויהורם
 יד הפהנים: וילמדו ביהודה ועמהם ספר תורת ה' ויספו
 טו בכל-ערי יהודה וילמדו בעם: והי' פחד ה' על כל-
 טז ממלכות הארצות אשר סביבות יהודה ולא נלחמו עִם-
 יז יהושפט: ומן-פלשתים מביאים ליהושפט מנחה וכסף משא
 יח גם הערביאים מביאים לו צאן אילים שבעת אלפים ושבע
 יט מאות ותישים שבעת אלפים ושבע מאות: והי'
 כ יהושפט הלך וגדל עד-למעלה ויכן ביהודה בירניות וערי
 כא מספנות: ומלאכה רבה הי' לו בערי יהודה ואנשי מלחמה
 כב גבורי חיל בירושלם: ואלה פקדתם לבית אבותיהם
 כג ליהודה שרי אלפים עדנה השר ועמו גבורי חיל שלש
 כד מאות אלף: ועל-ידו יהוחנן השר ועמו מאתיים
 כה ושמונים אלף: ועל-ידו עמסיה בן-זכריה המתנדב
 כו ל' ה' ועמו מאתיים אלף גבור חיל: ומן-
 כז בנימן גבור חיל אלידע ועמו נשקי-קשת ומגן מאתיים
 כח אלף: ועל-ידו יהוזבד ועמו מאה-ושמונים אלף
 כט חלוצי צבא: אלה המשרתים את-המלך מלבד
 ש אשר-נתן המלך בערי המבצר בכל-יהודה:

(שימו לב: סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

ענו על סעיף א חובה.

א. קראו פסוקים א'–ו'.

מהי הדעה של המספר על מלכותו של יהושפט? הביאו שתי ראיות המעידות על דעה זו, והסבירו אותן.

ענו על אחד מן הסעיפים ב–ד.

ב. קראו פסוקים ז'–י"ב.

על פי פסוקים אלה, יהושפט עסק גם בענייני חברה וחינוך וגם בענייני צבא וביטחון.

הביאו ראיה אחת המעידה על עיסוקו בענייני חברה וחינוך וראיה אחת המעידה על עיסוקו בענייני צבא וביטחון.

הסבירו את דבריכם.

ג. יהושפט חולל שינויים בארגון הממלכה.

על פי פסוקים ב'–י"ד, ציינו שני שינויים כאלה. בססו את דבריכם על הכתוב.

ד. לעיתים מגמת עורכי התנ"ך ומחבריו היא ללמד כי חוסן פנימי של הממלכה מחזק את מעמדה גם כלפי חוץ.

הסבירו כיצד המסופר בפסוקים ט'–י' יכול להעיד על מגמה זו.

בהצלחה!